

Stockholm den 10 februari 2026

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Kriminalvårdens skolverksamhet för barn och unga, diarienummer U2025/02404

Inledning

Barnrättsbyrån har beretts tillfälle att svara på remissen av promemorian Kriminalvårdens skolverksamhet för barn och unga (U2025/02404).

Barnrättsbyrån är en funktion med oberoende barnombud som erbjuder barn socialt och juridiskt stöd, råd och praktisk hjälp i alla frågor som rör deras rättigheter. Barnrättsbyrån yttrar sig med utgångspunkt i uppdragsarbetet med barn och unga samt barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Övergripande synpunkter

Vi vill inleda med att framhålla att vi med bestämdhet avstyrker förslagen i såväl En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44), betänkandet Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) och lagrådsremissen Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott (Ju2025/01945). Barnrättsbyrån anser inte att barn ska sitta i fängelse. Med den utgångspunkten ifrågasätter vi själva grunden till den föreliggande promemorian. Med det sagt har vi flera synpunkter och kommenterar gällande innehållet i utredningen, och där medhåll till enskilda förslag inte innebär att vi ställer oss bakom att barn ska sitta i fängelse.

Barnrättsbyrån vill övergripande framföra att vi ser positivt på att utredningen både har inhämtat frihetsberövade barn och ungas egna synpunkter gällande sin skolgång och att dessa framträder i utredningen.

Starkt kritiska till remisstiden och utkastets beredning

En återkommande kritik vi, och många andra remissinsatser jämte oss, lyfter fram är att tempot i lagstiftningsprocessen på det kriminalpolitiska området är farligt högt. Tidöpartiernas tillvägagångssätt är rättsosäkert och urholkar lagstiftningsprocessen. De många förslag som lämnas på kriminalpolitiken, men även inom samhällsvården för barn och unga, innebär en repressionshöjning vars konsekvenser är oförutsebara.

Vi noterar att regeringen har tillsatt flera utredningar och lagt fram förslag som på olika sätt påverkar varandra på ett ansvarslost sätt. Denna promemoria är inget undantag. Det är särskilt anmärkningsvärt att utredaren endast har fått i uppdrag av regeringen att utgå från att barn från 14 år ska gå i skolan inom ramen för Kriminalvårdens verksamhet. Detta i och med att det aktuella förslaget från regeringen är att barn från 13 år ska kunna dömas till fängelse. Vi ser inte att Kriminalvården har förutsättningar att leverera kvalitativ utbildning.¹ Det är särskilt anmärkningsvärt i och med att en lyckad utbildning är en fundamental skyddsfaktor för att motverka återfall i kriminalitet.

Sammanfattade synpunkter

Enligt Socialstyrelsens analys av personer som har vårdats av samhället under sin uppväxt är låga eller ofullständiga betyg den starkaste riskfaktorn för framtida bristande förankring på arbetsmarknaden, självmordsförsök, missbruk och kriminalitet². Mot den bakgrunden vill Barnrättsbyrån understryka vikten av att alla barn i Sverige har rätt till en likvärdig utbildning, oavsett frihetsberövande eller inte. Vi välkomnar därför att promemorian har som utgångspunkt att skolan inom Kriminalvården ska motsvara den skola övriga barn får. För skolpliktiga elever har utredaren överlag landat i flera viktiga förslag för att dels säkerställa en god miljö för eleverna inom Kriminalvården, dels en likvärdig utbildning.

Barnrättsbyrån ifrågasätter däremot att Kriminalvården, mot bakgrund av myndighetens förutsättningar, i vissa avseenden ska tillåtas undantag från

¹ Något Kriminalvården lyfter fram i sitt remissvar om "Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott", målgruppen kommer innebära svårigheter bland annat med kompetensförsörjningen.

² Kriminalvårdens skolverksamhet för barn och unga, U2025/02404, sida 87

skollagen vad gäller utbildade lärare och fjärrundervisning. Med tanke på att de elever som kommer vara aktuella inom Kriminalvården bär på svåra erfarenheter och svek från samhället, inte sällan med en bristfällig skolgång i ryggsäcken, bör undantag enbart kunna göras med hänvisning till elevernas förutsättningar och behov.

Barnrättsbyrån ser även med oro på förslagen gällande gymnasieutbildningen. Vi anser att unga, i likhet med övriga unga i samhället, bör få rätten att påbörja en gymnasieutbildning fram tills denne fyller 20 år. Vi anser även att elever som påbörjat en gymnasieutbildning före 20 års ålder bör garanteras rätten att fullfölja denna utbildning, och att enbart elevers behov eller förutsättningar får vara grund för undantag – inte myndighetens förutsättningar. Vi motsätter oss att distansundervisning, men även fjärrundervisning, ska få tillämpas i gymnasieskolan, med tanke på kunskapen som finns om hur mycket sämre det är för elevers möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen.

Barnrättsbyrån vill även särskilt understryka vikten av en bra övergång från Kriminalvården till skola utanför. Det är av yttersta vikt att övergången till skola utanför myndigheten blir smidig och att regeringen säkerställer en upprätthållen kontinuitet i elevens undervisning.

Slutligen är Barnrättsbyrån djupt kritiska till att förslagen i promemorian föreslås träda i kraft först 1 mars 2027. Barn och unga riskerar att falla mellan stolarna och det vittnar om det farliga tempo som lagstiftningsprocessen har på området.

Barnrättsbyrån välkomnar dock förslaget om att en utredning bör tillsättas för att se över skola för häktade elever.

Barnrättsbyrån:

- **Tillstyrker** avsnitt 7.2 Utbildningen för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt ska med nödvändiga avvikelser motsvara den utbildning som ges inom skolväsendet
- **Har inga synpunkter** på avsnitt 7.3 Bestämmelser om utbildning för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt ska föras in i en ny förordning
- **Tillstyrker** förslaget i avsnitt **7.3.1 Inledande kartläggning och individuell studieplan**. Vi anser att en inledande kartläggning och individuell studieplan är en förutsättning för eleverna att få en fullvärdig utbildning.
- **Tillstyrker** förslaget i avsnitt 7.3.2 Trygghet och studiero, studie- och yrkesvägledning, läromedel och skolbibliotek. Högt ställda krav på Kriminalvården gällande trygghet och studiero, studie- och yrkesvägledning, läromedel och skolbibliotek är en nödvändig förutsättning för elevers möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen.
- **Tillstyrker förslaget med viss reservation avsnitt 7.3.3** Ledning och lärare. Se mer under avsnittet för förslaget.
- **Ifrågasätter** att fjärrundervisning ska få tillämpas, under avsnitt 7.3.4 Fjärrundervisning ska i begränsad utsträckning få användas i utbildning som motsvarar grundskolan, anpassade grundskolan eller specialskolan. Däremot välkomnar vi högt ställda krav för fjärrundervisningen samt att distansundervisning inte alls ska få tillämpas. Se mer under avsnittet för förslaget.
- **Avstyrker** att distansundervisning överhuvudtaget ska tillämpas under 7.3.5 Fjärr- och distansundervisning ska i begränsad utsträckning få användas i utbildning som motsvarar gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Gällande fjärrundervisning hänvisar vi till vårt resonemang under avsnitt 7.3.4.
- **Tillstyrker** förslaget i avsnitt 7.3.6 Hur utbildningen för skolpliktiga elever ska utformas, med undantag från förslaget om att elever inte ska ha rätt

till modersmålsundervisning. Vi ifrågasätter hänvisningen till säkerhetsaspekten som inte utvecklas något.

- Ifrågasätter Kriminalvårdens förutsättningar att erbjuda en jämlik utbildning utifrån **förslagen i avsnitt 7.3.7 Hur utbildning som motsvarar gymnasieskolan ska erbjudas och utformas**. Se mer under avsnittet för förslaget.
- **Tillstyrker** förslaget i avsnitt 7.3.8 Hur utbildning som motsvarar anpassade gymnasieskolan ska erbjudas och utformas
- **Anser** att alla elever som påbörjat en gymnasieutbildning innan 18års ålder ska fullborda den, se avsnitt 7.3.9 En elev ska ges möjlighet att fullfölja påbörjad utbildning enligt den individuella studieplanen
- **Tillstyrker** förslaget i avsnitt 7.3.10 till och med 7.8
- **Har inga synpunkter på avsnitt 7.9** Rektorer och lärare inom Kriminalvårdens utbildning för intagna bör omfattas av det nationella professionsprogrammet
- **Tillstyrker** förslaget i avsnitt 7.10 Uppföljning och utvärdering
- **Ställer oss mycket kritiska till avsnitt 8**. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Den 1 Mars 2027 är 8 månader efter att barn ska kunna dömas till fängelse.

Barnrättsbyråns fördjupande kommentarer på enskilda förslag

Barnrättsbyrån har inte kommentarer eller synpunkter på samtliga förslag som lämnas i promemorian, och kommer nedan enbart lyfta de förslag där vi har synpunkter. Vi varken av- eller tillstyrker övriga förslag.

7.2 Utbildningen för barn och unga intagna i kriminalvårdsanstalt ska med nödvändiga avvikelser motsvara den utbildning som ges inom skolväsendet

Barnrättsbyrån tillstyrker förslaget, med reservation för att rätten till utbildning även bör tillfalla den som inte påbörjat en gymnasieutbildning innan 18-års ålder. Barnrättsbyrån anser att förslagen gällande skolpliktiga barn och de unga som påbörjat en gymnasieutbildning innan de fyllt 18 år är bra. Vi ställer oss positiva till utgångspunkten att elever inom Kriminalvården ska erbjudas en

likvärdig skolgång med övriga elever och att förändringarna stärker barnens rätt till en kvalitativ och likvärdig utbildning.

En fullföljd gymnasieutbildning är viktig för att etablera sig både i samhället och på arbetsmarknaden och är därmed en viktig förutsättning för unga att lämna en kriminell identitet. Rätten till en gymnasieutbildning bör vara samma för unga inom Kriminalvården på samma sätt som för övriga unga och bör därmed kunna påbörjas innan 20 års ålder.

7.3.3 Ledning och lärare

Barnrättsbyrån tillstyrker förslaget med viss reservation. Att skolverksamheten leds av en rektor och att behöriga lärare bedriver undervisningen är en förutsättning för en kvalitativ utbildning. Vi ifrågasätter dock förslaget om undantag från skollagen för det fall att Kriminalvården inte kan använda en legitimerad och behörig lärare utan att det innebär organisatoriska svårigheter. Vi ifrågasätter syftet bakom förslaget, nämligen att undantaget får göras mot bakgrund av organisatoriska svårigheter snarare än att det skulle vara för elevens bästa. Utbildade lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevers förutsättningar att klara skolan, vilket också är grunden för att skollagens krav är utformade så som de är.

Vi vet av erfarenhet att frihetsberövade barn är några av samhällets mest utsatta, som bär på svåra erfarenheter och svek från samhällets instanser. Många av de barn och unga som Barnrättsbyrån arbetar på uppdrag av har erfarenheter av en bristfällig skolgång, och har ett stort behov av högkvalitativ utbildning och särskilt stöd. Vår erfarenhet är att barn och unga som är placerade på SiS ungdomshem sällan erbjuds en fullvärdig skolgång och att placeringen på ungdomshemmet i sig orsakar avbrott i utbildningen. Det kan handla om att personalbrist leder till att skola enbart erbjuds i vissa ämnen, eller att den skola som erbjuds inte motsvarar ungdomens behov. Att ha tillräckligt med lärare som dessutom har rätt kompetens blir då grundläggande, och minst lika viktigt som för övriga elever.

7.3.4 Fjärrundervisning ska i begränsad utsträckning få användas i utbildning som motsvarar grundskolan, anpassade grundskolan eller specialskolan

Barnrättsbyrån ifrågasätter förslaget att fjärrundervisning ska få användas i utbildning som motsvarar grundskolan, anpassade grundskolan och specialskolan. Mot bakgrund av den omfattande kritik³ som finns mot all undervisning som inte är närundervisning anser vi det vara olämpligt att överhuvudtaget öppna den dörren. Vi välkomnar dock att utredaren föreslår att distansundervisning (den undervisningsform som fått mest omfattande kritik, se tidigare fotnot) inte överhuvudtaget ska få användas.

Mot bakgrund av den kritik som finns mot fjärrundervisning välkomnar vi att utredaren åtminstone ställer höga krav på hur det får tillämpas. Vi anser dock att elevernas behov och förutsättningar för att tillgodogöra sig undervisningen ska vara det enda giltiga skälet till att fjärrundervisning tillämpas, snarare än Kriminalvårdens förutsättningar.

7.3.5 Fjärr- och distansundervisning ska i begränsad utsträckning få användas i utbildning som motsvarar gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan

Barnrättsbyrån avstyrker förslaget att distansundervisning ska få tillämpas överhuvudtaget. Mot bakgrund av den massiva kritik (se tidigare fotnot)⁴ som finns mot distansundervisning bör det inte överhuvudtaget tillämpas. Gällande fjärrundervisning är vår inställning densamma som för avsnitt 7.3.4.

7.3.7 Hur utbildning som motsvarar gymnasieskolan ska erbjudas och utformas

Barnrättsbyrån ser med oro på Kriminalvårdens förutsättningar att erbjuda elever en jämlik gymnasieutbildning, dels utifrån vilka utbildningar man kommer

³ <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter/publikationer/ovriga-publikationer/2021/fjarr-och-distansundervisning-i-grundskolan/>

⁴ ibid

kunna erbjuda, dels för att man öppnar för såväl distans- som fjärrundervisning (se avsnitt 7.3.4).

Vi är också starkt kritiska till att Kriminalvården, om de utifrån sina förutsättningar inte kan ordna en sådan utbildning, inte ska vara skyldig att erbjuda elever att slutföra sin gymnasieutbildning efter att de fyllt 18 år.

7.3.9 En elev ska ges möjlighet att fullfölja påbörjad utbildning enligt den individuella studieplanen

Utredaren föreslår att om det inte är möjligt för Kriminalvården att anordna den påbörjade utbildningen eller om det bäst gynnar eleven får han eller hon ges möjlighet att i stället delta i annan utbildning eller fullfölja utbildningen inom Kriminalvårdens utbildning som motsvarar kommunal vuxen-utbildning.

Barnrättsbyrån anser att en elev som påbörjat en gymnasieutbildning innan sin 18 årsdag ska få slutföra sin utbildning. Så som vi har framfört ovan är det anmärkningsvärt att myndighetens förutsättningar styr istället vad som gynnar eleven. Det som gynnar eleven bör vara den avgörande faktorn, inte minst utifrån följande: "Socialstyrelsens analyser visar att av personer som har vårdats av samhället under sin uppväxt är låga eller ofullständiga betyg den starkaste riskfaktorn för framtida bristande förankring på arbetsmarknaden, självmordsförsök, missbruk och kriminalitet"⁵, vilket lyfts fram i promemorian.

7.3.10 Särskild reglering kring läsår och skolarbetets förläggning

Barnrättsbyrån tillstyrker förslaget. Vi möter barn och unga som idag drabbas av de långa uppehåll i utbildningen som infinner sig vid framförallt sommarlovet. Ett förslag som innebär att läsårstiderna justeras ger bättre förutsättningar för kontinuitet i utbildningen. Vi vill här understryka vikten av att ledighet i utbildningen, liksom föreslås, ska innebära att ungdomarna ges möjlighet att delta i andra aktiviteter för att tillgodose rätten lek, vila och fritid.⁶

⁵ Kriminalvårdens skolverksamhet för barn och unga, U2025/02404, sida 87

⁶ Artikel 31 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

8. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Barnrättsbyrån ställer sig mycket kritiska till att lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2027, vilket är 8 månader efter att barn ska kunna dömas till fängelse. Även om det finns anledning att tro att det kommer dröja innan reformen om att sätta barn i fängelse får fullt genomslag så går det inte att utesluta att barn kommer påbörja avtjänandet av fängelsestraff innan förslagen träder i kraft. Utöver att enskilda barn riskerar att hamna i en besvärlig situation så vittnar detta om tempot i lagstiftningsarbetet, vilket vi även har kommenterat i inledningen till remissvaret.

Detta remissvar har föredragit av påverkansansvarig Jakob Amné.

Ida Hellrup

Biträdande generalsekreterare

Barnrättsbyrån